

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 20Co/66/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8812207454
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 11. 2013
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michal Boroň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2013:8812207454.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Boroňa a sudcov JUDr. Petra Straku a JUDr. Antónie Kandravej v právnej veci žalobcu CETELEM SLOVENSKO, a.s., so sídlom Panenská 7, 812 36 Bratislava 1, IČO: 35 787 783, zast. JUDr. Helena Strachotová, usadený euroadvokát so sídlom Hviezdoslavova 7, 036 01 Martin proti žalovaným 1. C. E., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom XXX XX B. XXXX/X, 2. K. E., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom XXX XX B. XXXX/X, o zaplatenie 10.164,10 Eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 4C 180/2012-122 zo dňa 8. 1. 2013 takto jednohlasne

rozhodol:

I. P o t v r d u j e rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcu čo do zvyšku a vo výroku o trovách konania.

II. Náhrada trov odvolacieho konania sa účastníkom n e p r i z n á v a.

o d ô v o d n e n i e :

Prvostupňový súd napadnutým rozsudkom vyslovil, že žalovaní v 1. a 2. rade sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 4.845,61 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne z vyššie uvedenej sumy od 1.12.2001 až do dňa zaplatenia, a to všetko im povoľuje uhradiť v mesačných splátkach po 200 Eur splatných vždy každého 25-teho dňa toho ktorého mesiaca k rukám žalobcu, začínajúc dňom 1.2.2013, pod následkami straty výhody splátok. Žalobu žalobcu čo do zvyšku zamietol a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Svoje rozhodnutie prvostupňový súd okrem iného odôvodnil tým, že nepochybne zmluva uzavretá medzi účastníkmi je spotrebiteľskou zmluvou a z výsledkov vykonaného dokazovania vyplýva, že medzi žalobcom a žalovaným v 1. rade bola uzavretá zmluva o poskytnutí spotrebiteľského úveru zo dňa 9. 5. 2008, ako aj zmluva o revolvingovom úvere dňa 10. 7. 2006. Ide o spotrebiteľské zmluvy v zmysle § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka, pretože ich uzatváral žalobca ako dodávateľ a žalovaný v 1. rade ako spotrebiteľ. Obsah zmlúv bol daný žalobcom bez možnosti žalovaného privodiť akúkoľvek zmenu, preto je potrebné predmetný právny vzťah posúdiť podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka.

Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca listom zo dňa 22.8.2011 odstúpil od úverovej zmluvy uzavretej so žalovaným 1. rade ako klientom a žalovanou v 2. rade ako partnerom dňa 10.7.2006 a listom zo dňa 7.10.2011 odstúpil od úverovej zmluvy uzavretej so žalovaným v 1. rade ako klientom a žalovanou v 2. rade ako partnerom dňa 9.5.2008.

Podľa Občianskeho zákonníka sa zmluva zrušuje s účinkami od začiatku (ex tunc, § 48 ods. 2) a tým zanikajú práva a povinnosti zo zmluvy. Momentom odstúpenia od zmluvy vznikajú práva a povinnosti z

porušenia práva (bezodôvodné obohatenie, náhrada škody). Účastníci zrušenej zmluvy si majú navzájom vrátiť už vykonané plnenia (§ 457 OZ).

Ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy, ktoré na rozdiel od ustanovení Občianskeho zákonníka zavádzajú spotrebiteľa nad rámec povinností vzniknutých podľa Občianskeho zákonníka, evidentne zhoršujú jeho postavenie. Akékoľvek rozšírenie záväzkov spotrebiteľa vrátane platenia úrokov napriek ich zrušeniu popri vzájomnej reštitučnej povinnosti po zániku zmluvy s účinkami ex tunc postavenie spotrebiteľa zhoršuje. Dôsledky odstúpenia od zmluvy podľa zmlúv dohodnutých medzi účastníkmi konania sú nevýhodnejšie ako dôsledky odstúpenia podľa úpravy v Občianskom zákonníku.

Žalovaní ako spotrebiteľia môžu právom očakávať, že zmluvné podmienky koncipované v rámci štandardnej typovej zmluvy ich nezaväzujú, pokiaľ sú vo svojich dôsledkoch nevýhodnejšie oproti právnej úprave podľa Občianskeho zákonníka (princíp právnej istoty, dôvery v objektívne právo). Ide o jednostrannú kogentnosť ustanovení Občianskeho zákonníka v záujme vyššej ochrany pri štandardných typových zmluvách.

Ustanovenie čl.V.5 Všeobecných podmienok účinných od 15.1.2006, ako aj Všeobecných podmienok účinných od 1.4.2008, podľa ktorého má spotrebiteľ plniť zmluvné povinnosti aj napriek odstúpeniu od zmluvy je upravené pre žalovaných nevýhodnejšie oproti úprave v § 48 v spojení s § 457 Občianskeho zákonníka.

Predmetná vec sa týka práva Európskej únie (smernica Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách; ďalej „smernica“). Ustanovenie § 54 ods. 1 OZ je pomerne náročné na dodávateľov a významne chráni spotrebiteľov. Je však potrebné uviesť, že ak sa neberie do úvahy výber sumy úveru a podpis, tak spotrebiteľ takmer žiadnym spôsobom neparticipuje na koncipovaní zmluvy. Preto sa dá plne pochopiť pomerne silná ochrana spotrebiteľov, ktorú slovenský zákonodarca zakotvil v ustanovení § 54 Občianskeho zákonníka.

Aj napriek tomu, že úverová zmluva je absolútny obchod a je nutné na ňu aplikovať Obchodný zákonník, prednosť majú osobitné ustanovenia právneho poriadku, ktoré sú súčasťou špeciálnej právnej úpravy v oblasti spotrebiteľského práva vrátane ustanovení § 52 až § 54 Občianskeho zákonníka. O tom, že ide o spotrebiteľskú zmluvu, neboli žiadne pochybnosti a v konečnom dôsledku tomu zodpovedá aj definícia spotrebiteľskej zmluvy, za ktorú sa považuje každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ak ju uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom (prípadne pokiaľ ide o zmluvu uzatvorenú dňa 10.7.2006 je potrebné aplikovať aj už vyššie citované ust. § 23a zákona č. 634/1992 Z.z., ktorý za spotrebiteľskú zmluvu označil explicitne aj zmluvu podľa Obchodného zákonníka).

Dualistický systém záväzkového práva na Slovensku je určitá anomália medzi právnymi poriadkami (dve kúpne zmluvy, dvojaká úprava premlčania, dvojaká úprava odstúpenia od zmluvy a pod). Aplikčná prax síce ukazuje, že aj takýto stav môže dlhodobo fungovať (od 1.1.1992), avšak niet rozumného dôvodu na skonštatovanie, že na vadnosť právneho úkonu vrátane odstúpenia v spotrebiteľsko-právnej, a teda typickej občianskoprávnej veci má dopadať právna úprava regulujúca vzťahy v zásade medzi podnikateľmi, ak Občiansky zákonník ako kódex občianskeho súkromného práva takúto úpravu má a je pre nepodnikateľov výhodnejšia. (porov. tiež Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5MCdo 20/09).

Zrušenie zmluvy s účinkami ex tunc je výhodnejšie aj z pohľadu splátok, pretože aj súd ich môže povoliť, tak ako v danej veci. Nebol dôvod považovať obchodnoprávnu úpravu za výhodnejšiu ani z pohľadu možnosti splácania úveru pri zachovaní zmluvy, keďže úprava zmluvnej klauzuly o odstúpení predpokladala zároveň zosplatenie úveru.

Zároveň je potrebné uviesť, že uvedené ustanovenie ust. § 5 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch odkazuje v súvislosti s odstúpením od zmluvy nie na Obchodný zákonník ale na § 48 Občianskeho zákonníka. Uvedené je zrejme z odkazovej poznámky pod čiarou (cit. zo zákona č. 258/2001 Z.z. (9) § 48 Občianskeho zákonníka).

Na predmetnú spotrebiteľskú vec v časti o vadnosti právneho úkonu (odstúpenie od zmluvy) dopadá teda právna úprava občianskeho práva. V danej súvislosti súd poukazuje aj na názor vyslovený v rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 13.9.2012 sp. zn. 20Co/35/2011.

Súd mal na základe vykonaného dokazovania za preukázané, že od úverových zmlúv, ktoré boli medzi účastníkmi konania uzavreté, žalobca odstúpil. Najskôr listom zo dňa 22.8.2011 odstúpil od úverovej zmluvy uzavretej medzi účastníkmi konania dňa 22.8.2011 a následne listom zo dňa 7.10.2011 odstúpil aj od úverovej zmluvy č. 42643072429004 uzavretej dňa 9.5.2008. Z predložených dokladov o doručení bolo preukázané doručenie výpovede, opak preukázaný nebol.

Vzhľadom na vyššie uvedené, keďže toto odstúpenie od úverových zmlúv má účinky ex tunc, teda spätne ku dňu uzavretia zmluvy, úverové zmluvy sa od začiatku zrušili, pričom v súlade s ust. § 457 Občianskeho zákonníka ak bola zmluva zrušená, je každý z účastníkov povinný vrátiť druhému všetko, čo podľa nej dostal.

Dôsledkom plnenia zo zrušenej zmluvy je teda povinnosť účastníkov zmluvy navzájom si vrátiť všetko, čo plnením z takejto zmluvy nadobudli (teda vzájomná reštitučná povinnosť zmluvných strán), ako výslovne stanovuje § 457 OZ, ktorý je špeciálnou úpravou bezdôvodného obohatenia vo vzťahu k zrušenej alebo neplatnej zmluve.

Ustanovenie § 457 OZ má reštitučný charakter (obnovenie predchádzajúceho stavu). Každý zo zmluvných subjektov je povinný vrátiť druhému všetko, čo od neho podľa zmluvy dostal. Nezahŕňa v sebe náhradu za zhodnotenie veci, ku ktorému v medziobdobí došlo.

Ako preukázal sám žalobca vyššie uvedenými potvrdeniami zo dňa 2.1.2013, na základe zmluvy o úvere zo dňa 9.5.2008 žalobca poskytol žalovaným finančné prostriedky vo výške 10214,43 Eur, pričom žalovaní uhradili k predmetnej úverovej zmluve sumu 5368,82 eur. Na základe zmluvy o úvere zo dňa 10.7.2006 žalobca poskytol žalovaným finančné prostriedky vo výške 2383,60 Eur, pričom od žalovaných eviduje úhradu k predmetnej zmluve v sume 2620,21 Eur.

Na základe uvedeného tak, žalovaným ostáva vrátiť žalobcovi sumu vo výške 4845,61 Eur z titulu bezdôvodného obohatenia. Súd žalovaných zaviazal na vrátenie bezdôvodného obohatenia spoločne a nerozdielne, keďže žalovaná v 2. rade sa zaviazala uhradiť poskytnuté finančné prostriedky spoločne so žalovaným v 1. rade, pričom sa jedná o manželku žalovaného v 1. rade. Súd vychádzal zo skutočností, že finančné prostriedky boli poskytnuté obom manželom na pokrytie výdavkov ich spoločnej domácnosti v rámci ich spoločného hospodárenia, pričom žalovaná v 2. rade nenamietala skutočnosť (z kontextu výpovede je zrejmé), že by úver bol poskytnutý iba žalobcovi v 1. rade na pokrytie jeho vlastných potrieb. Preto súd zaviazal oboch žalovaných na vrátenie bezdôvodného obohatenia žalobcovi spoločne a nerozdielne.

Pokiaľ ide o zmluvu o úvere zo dňa 10.7.2006, na základe ktorej bola žalovaným poskytnutá suma 2383,60 Eur a žalovaní žalobcovi uhradili 2620,21 Eur, po zrušení tejto zmluvy nemá žalobca nárok na žiadne bezdôvodné obohatenie.

Súd sa preto ďalej nezaoberal zmluvnými ustanoveniami zrušených zmlúv a nárokmi z nich plynúcich, keďže na plnenia z týchto zmlúv už žalobca nemá nárok. Súdu preto neostávalo iné, iba žalobu žalobcu čo do zvyšku zamietnuť.

Bezprostredne vo výroku rozhodnutia je súd oprávnený určiť, že peňažné plnenie bude vykonané v splátkach. Vzhľadom na zlú finančnú situáciu žalovaných, kde žalovaná v 2. rade je nezamestnaná, evidovaná na úrade práce a žalovaný v 1. rade má príjem okolo 580 Eur mesačne, avšak majú vyživovaciu povinnosť k trom maloletým deťom, súd povolil žalovaným uspokojiť nárok žalobcu v splátkach poukazujúc na ust. § 160 ods. I O.s.p.

Súd zaviazal žalovaných na úhradu úroku z omeškania zo sumy bezdôvodného obohatenia vo výške 4845,61 Eur, s ktorou sa dostali do omeškania najneskôr dňa 1.12.2011, keďže odstúpenie od úverovej zmluvy nadobudlo účinnosť ku koncu kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bolo doručené oznámenie o odstúpení druhej zmluvnej strane, pričom toto oznámenie bolo doučené 12.10.2011. Keďže ide o spotrebiteľskú zmluvu, výšku úroku súd priznal s poukazom na ust. § 517,

ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 3 Nariadenia Vlády SR č. 87/95 Z.z., teda vo výške 9,25 % ročne, keďže základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu bola 1,25%.

V danom prípade pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z ustanovenia § 142 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého ak má účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Z uplatnenej sumy 10164,10 Eur s príslušenstvom žalobcovi bolo priznaných 4845,61 eur spolu s príslušenstvom. Žalobcov úspech tak predstavoval 47,67 % a neúspech 52,33 %.

Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca, ako aj žalovaní mali vo veci čiastočný úspech, a to približne rovnaký, súd vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Vzhľadom na uvedené súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca, a to proti výroku o zamietnutí žaloby čo do zvyšku. Odvolateľ navrhol odvolaciemu súdu, aby odvolací súd zrušil rozsudok v napadnutej časti a vrátil vec prvostupňovému súdu k novému prerokovaniu veci. Odvolateľ v odvolaní ďalej okrem iného uviedol, že nenapadá rozsudok v časti zamietavého výroku, ktorým sa dotýka nároku z revolvingového úveru vo výške 1.236,55 Eur. Napáda postup súdu, keď z vyjadrenia žalovaných je zrejmé, že svoj záväzok uznávajú. Žalobca je presvedčený, že súd mal postupovať v zmysle § 153a ods. 1 O.s.p. a vydať rozsudok pre uznanie. Súd nevydaním rozsudku pre uznanie pochybil. V danom prípade žalobca nesúhlasí s právnym záverom, že sa zmluva odstúpením od počiatku ruší. Postup navrhovateľa bol v súlade s § 13 ods. 3 zákona o spotrebiteľských úveroch, podľa ktorého ak spotrebiteľ uplatní právo podľa ods. 1, je povinný zaplatiť veriteľovi istinu a úrok z tejto istiny odo dňa, keď sa spotrebiteľský úver začal čerpať až do dňa splatenia istiny, a to bezodkladne najneskôr do 30 kalendárnych dní po odoslaní oznámenia odstúpenia od zmluvy veriteľovi. Z vyššie uvedeného ustanovenia vyplýva, že zákonodarca v zmluvách o spotrebiteľskom úvere pri právnom úkone odstúpenia od úverovej zmluvy nezamýšľal definovať odstúpenie ako zrušenie zmluvy od počiatku, nakoľko spotrebiteľ má povinnosť zaplatiť istinu a úrok z tejto istiny do dňa splatenia istiny. Identický postup je potom v rámci rovnosti postavenia účastníkov právnych vzťahov nutné aplikovať aj na prípady odstúpenia od úverovej zmluvy vykonaným zo strany veriteľa. V ustanoveniach ohľadne odstúpenia od úverovej zmluvy nie je možné sa subsidiárne opierať o Občiansky zákonník, nakoľko tento inštitút je priamo upravený v zákone o spotrebiteľských úveroch. Na základe hore uvedeného nesprávneho právneho posúdenia účinkov odstúpenia od zmluvy o spotrebiteľskom úvere dospel súd k nesprávnemu posúdeniu výšky nároku žalobcu, a to vrátenie zmluvného úroku.

Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok podľa zásad upravených v ust. § 212 O.s.p. spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcu čo do zvyšku a vo výroku o trovách konania a zistil, že odvolanie žalobcu je neopodstatnené.

Prvostupňový súd správne zistil skutkový stav, správne z neho vyvodil právne závery a vo veci aj správne rozhodol, pričom odvolací súd konštatuje správnosť dôvodov napadnutého rozsudku, na ktoré v ostatnom odkazuje.

Na zvýraznenie správnosti napadnutého rozsudku odvolací súd poukazuje na to, že nemali by byť žiadne pochybnosti a žalobca to nepopiera, že spor vznikol zo zmluvy uzavretej medzi obchodníkom pri výkone jeho obchodnej činnosti (poskytovanie úverov) a spotrebiteľmi jeho úverovej služby, že ide o spotrebiteľskú zmluvu (B2C Business to Consumer) a že sporný vzťah sa má posúdiť vo svetle cieľov smernice Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách („smernica“).

Prvostupňový súd aplikoval osobitné ustanovenie § 54 ods. 1 OZ vo vzťahu k odstúpeniu od zmluvy.

O popretie úveru ako absolútneho obchodu sa nejedná v prípade, že súd aplikuje ustanovenie § 54 ods. 1 OZ, ktoré má svoj obsah a ktorým zákonodarca sledoval dôležitý cieľ v spotrebiteľských zmluvách bez ohľadu na typ zmluvy, teda aj v prípade absolútnych obchodov (absolútne obchody sú vzťahy regulované Obchodným zákonníkom bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy). Zo žiadneho

ustanovenia zákona nevyplýva, že by z pôsobnosti ustanovenia § 54 ods. 1 OZ boli vylúčené niektoré typy spotrebiteľských zmlúv. Teda ustanovenie § 54 ods. 1 OZ reguluje aj absolútne obchody.

Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie (§ 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Ustanovenie § 54 ods. 1 OZ je ustanovením lex specialis s dopadom na všetky spotrebiteľské zmluvy, a teda aj na odložené platby v spotrebiteľských vzťahoch vrátane úverov. Odvolací súd sa domnieva, že ak by z pôsobnosti ustanovenia § 54 ods. 1 OZ mali byť vyňaté niektoré typy spotrebiteľských zmlúv, zákonodarca by to explicitne upravil. To platí aj na typy upravené v Obchodnom zákonníku. Treba však poznamenať, že ide o pomerne nové ustanovenie a judikatúra súdov je ohľadne tohto ustanovenia zatiaľ zriedkavá (porov. rozsudok NS SR vo veci 5MCdo 20/2009).

Ide pritom o veľmi zásadne nekauzistické ustanovenie zákona („...ani inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie“) sledujúce inter alia vylúčenie dopadu nepriaznivejšieho právneho následku na spotrebiteľa oproti následku, ktorý konkurenčne dopadá na spotrebiteľa podľa „tohto“ zákona. Je logické sa domnievať, že zákonodarca tým rozumel Občiansky zákonník (arg. „tohto zákona“ sa rovná zákona, v ktorom je naň priamy odkaz). (porov. dôvodovú správu k § 54 ods. 1 OZ na <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=9083> „(§ 54) Ustanovenie v ods. 1 v súlade so Smernicou vyjadruje kogentnosť úpravy neprijateľných podmienok s tým, že v spotrebiteľských zmluvách nie je možné dojednať také práva alebo povinnosti odchylné od zákonnej úpravy, ktoré by boli v neprospech spotrebiteľa. Neplatné sú také dojednania v spotrebiteľských zmluvách, ktorými by sa spotrebiteľ vzdával tých práv, ktoré mu zákon priznáva alebo dojednať také ustanovenie, ktoré by zhoršili jeho postavenie ako účastníka zmluvy....“.

Prvostupňový súd uvedené ustanovenie aplikoval dôsledne a podľa názoru odvolacieho súdu v súlade so zmyslom a cieľom predpokladaným zákonom.

Za stavu dualistickej právnej úpravy (dvojaká právna úprava rovnakých inštitútov súkromného práva) je úplné vylúčenie občianskoprávnej úpravy inštitútov súkromného práva a naopak paušalizované použitie obchodného práva typického predovšetkým pre podnikateľskú sféru nenáležitú (viď dôsledky pre spotrebiteľov v ďalšej časti odôvodnenia).

Presadzovanie obchodného práva na inštitúty upravené v kódexe o občianskych právach len s poukazom na argumentáciu o úveroch ako absolútnych obchodoch je argumentačne zjednodušené. Sám zákonodarca pritom pri spotrebiteľských úveroch, medzi ktoré patria aj úvery, neodkázal pri odstúpení od zmluvy na úpravu Obchodného zákonníka, ale odkazovou poznámkou pod č. 19 pri § 5 zákona č. 258/2001 Z.z. odkázal na právnu úpravu v Občianskom zákonníku, aj keď za spotrebiteľské úvery sa považujú aj úvery ako absolútne obchody a Obchodný zákonník má vlastnú úpravu odstúpenia od zmluvy. Aj keď podľa legislatívnych pravidiel vlády nemajú odkazové poznámky normatívnu povahu, uvedený odkaz zákonodarcu názory o absolútnej prednosti právnej úpravy obchodného práva na spotrebiteľské vzťahy relativizuje.

Odvolací súd už v minulosti použil na účely posúdenia dôsledkov odstúpenia od zmluvy v úverovom právnom vzťahu právnu úpravu obsiahnutú v Občianskom zákonníku (porov. rozsudky vo veciach sp. zn. 6Co 81/2012, 6Co 113/2010, 6Co 218/2012, 6Co 224/2012). Niektoré rozsudky pritom boli podrobené kontrole ústavnosti. Ústavný súd takýto postup neoznačil za ústavne nekonformný (napr. vec I. ÚS 402/2013) a pritom išlo o zásadnú právnu otázku s dopadom na výsledok súdneho sporu (dualistická právna úprava odstúpenia a premlčania).

Prvostupňový súd z dôvodu zrušenia zmluvy s účinkami podľa občianskeho práva (§ 48 ods. 2 OZ) nevyhovel žalobe čo do zvyšku. Za právne významný považoval úkon žalobcu, ktorým odstúpil od zmlúv (čl. 5, 7).

S týmto názorom sa žalobca v odvolaní nestotožnil a argumentuje, že súd posúdil vzťah iba podľa Občianskeho zákonníka. Podľa nej sa má odstúpenie od zmluvy posudzovať tak, že účinky odstúpenia a zánik zmluvy nastávajú až od momentu doručenia odstúpenia ex nunc. Poukázal na znenie dohodnutej

klauzuly o odstúpení, ktorá predpokladá zachovanie zmluvných nárokov veriteľa aj po odstúpení od zmluvy.

Ako už odvolací uviedol, prvostupňový označil dohodnutú zmluvu správne ako úver a ako absolútny obchod, a preto neobstojí odvolací dôvod o popretí podstaty sporného vzťahu.

Odvolací súd reflektuje na judikatúru, ktorá podporuje odstúpenie od zmluvy bez rušenia práv zo zmluvy, ktoré vznikli pred odstúpením (napr. NS SR 1MObd0 V 2/2007, NS ČR 33Odo 131/2003).

S uvedenou judikatúrou v spoločenských vzťahoch vzniknutých pred zakotvením ustanovenia § 54 OZ do Občianskeho zákonníka sa dá súhlasiť. Žalobcom prezentovaná právna konštrukcia a treba povedať, že aj doterajšia judikatúra však nezohľadňujú ustanovenie § 54 ods. 1 v spojení s § 39 Občianskeho zákonníka.

Podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatný je právny úkon, ktorý svojim obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

Podľa § 48 Občianskeho zákonníka od zmluvy môže účastník odstúpiť, len ak je to v tomto alebo v inom zákone ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté. Odstúpením od zmluvy sa zmluva od začiatku zrušuje, ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak.

Podľa Občianskeho zákonníka sa zmluva zrušuje s účinkami od začiatku (ex tunc, § 48 ods. 2) a tým zanikajú práva a povinnosti zo zmluvy. Momentom odstúpenia od zmluvy vznikajú práva a povinnosti z porušenia práva (bezodôvodné obohatenie, náhrada škody). Účastníci zrušenej zmluvy si majú navzájom vrátiť už vykonané plnenia (§ 457 OZ).

Ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy, ktoré na rozdiel od ustanovení Občianskeho zákonníka zavádzajú spotrebiteľa nad rámec povinností vzniknutých podľa Občianskeho zákonníka, evidentne zhoršujú jeho postavenie. Akékoľvek rozšírenie záväzkov spotrebiteľa vrátane platenia úrokov napriek ich zrušeniu popri vzájomnej reštitučnej povinnosti po zániku zmluvy s účinkami ex tunc postavenie spotrebiteľa zhoršuje. Inými slovami povedané dôsledky odstúpenia od zmluvy podľa zmluvy dohodnutej medzi účastníkmi konania sú nevýhodnejšie ako dôsledky odstúpenia podľa úpravy v Občianskom zákonníku.

Odvolací súd ďalej poukazuje na to, že spotrebiteľia môžu právom očakávať, že zmluvné podmienky koncipované v rámci štandardnej typovej zmluvy ich nezavádzajú, pokiaľ sú vo svojich dôsledkoch nevýhodnejšie oproti právnej úprave podľa Občianskeho zákonníka (princíp právnej istoty, dôvery v objektívne právo). Ide o akúsi jednostrannú kogentnosť ustanovení Občianskeho zákonníka v záujme vyššej ochrany pri štandardných typových zmluvách (porov. Kristián Csach, Štandardné zmluvy, Vydavateľstvá Aleš Čeněk, 2009, str. 178).

Nemožno prehliadnuť, že je to dodávateľ, ktorý naformuloval zmluvu (štandardná typová zmluva) a dobrovoľne sa rozhodol využiť ustanovenie zmluvy o odstúpení, aj keď existujú iné inštitúty súkromného práva, ktoré zmluvu komplexne nerušia s účinkami od momentu jej uzavretia (napr. výpoveď, strata výhody splátok).

Ustanovenie čl. V, bod 5 všeobecných obchodných podmienok, podľa ktorého má spotrebiteľ plniť zmluvné povinnosti aj napriek odstúpeniu od zmluvy je upravené pre žalovaných nevýhodnejšie oproti úprave v § 48 v spojení s § 54 ods. 1, 5 a § 457 OZ.

Predmetná vec sa týka práva Európskej únie (smernica Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách; ďalej „smernica“). Ustanovenie § 54 ods. 1 OZ je pomerne náročné na dodávateľov a významne chráni spotrebiteľov. Treba však povedať, že ak sa neberie do úvahy výber sumy úveru a podpis, tak spotrebiteľ takmer žiadnym spôsobom neparticipuje na koncipovaní zmluvy. Preto sa dá plne pochopiť pomerne silná ochrana spotrebiteľov, ktorú slovenský zákonodarca zakotvil v ustanovení § 54 OZ. Faktická nerovnosť medzi dodávateľom a spotrebiteľom pri vzájomnej kontraktácii je zjavná a viaceré rozhodnutia Súdneho dvora na to poukazujú (napr. rozsudok C-168/05 Mostaza Claro, bod 25, 26, 27, rozsudok C-240/98 až C-244/98 Océano).

Odvolací súd nemá pochybnosti o súlade ustanovenia § 54 ods. 1 OZ s právom Európskej únie, ktoré umožňuje členským štátom prijať na ochranu spotrebiteľov aj prísnejšie ustanovenia, než aké odporúča smernica Rady 93/13/EHS (čl. 8 smernice Rady 93/123 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách „Členské štáty môžu prijať alebo si ponechať najprísnejšie opatrenia kompatibilné so zmluvou v oblasti obsiahnutej touto smernicou s cieľom zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa“, porov. tiež rozsudok súdneho dvora vo veci C-484/08).

Súdom prináleží súdna kontrola zmluvných podmienok a dokonca aj abstraktná kontrola zmlúv (§ 153 ods. 3, 4 O.s.p.) s cieľom vylúčiť zo života bežných ľudí neprimerané podmienky, ktoré zhoršujú kvalitu života a tak naplniť cieľ čl. 6 citovanej smernice „postarať sa, aby spotrebiteľov neprijateľné klauzuly v zmluvách nezaväzovali“.

Odvolací súd nijako nepopiera úver ako absolútny obchod a ani dôvodnosť aplikácie Obchodného zákonníka. Odvolací súd len pripomína, že prednosť majú osobitné ustanovenia právneho poriadku, ktoré sú súčasťou špeciálnej právnej úpravy v oblasti spotrebiteľského práva vrátane ustanovení § 52 až § 54 OZ. O tom, že ide o spotrebiteľskú zmluvu, neboli žiadne pochybnosti a v konečnom dôsledku tomu zodpovedá aj definícia spotrebiteľskej zmluvy, za ktorú sa považuje každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ak ju uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom (predtým porov. § 23a zákona č. 634/1992 Z.z., ktorý za spotrebiteľskú zmluvu označil explicitne aj zmluvu podľa Obchodného zákonníka.

Uprednostnenie obchodného práva pred ustanoveniami kódexu o občianskych právach má pre spotrebiteľov diametrálne odlišné negatívne následky. Podľa obchodného práva pri uznaní dlhu nie je rozhodujúce, či spotrebiteľ vedel o tom, že dlh je premlčaný (§ 323 ObchZ; (1) Ak niekto písomne uzná svoj určitý záväzok, predpokladá sa, že v uznanom rozsahu tento záväzok trvá v čase uznania. Tieto účinky nastávajú aj v prípade, keď pohľadávka veriteľa bola v čase uznania už premlčaná.(2) Za uznanie nepremľčaného záväzku sa považujú aj právne úkony uvedené v § 407 ods. 2 a 3.(3) Uznanie záväzku má účinky aj voči ručiteľovi.

Na rozdiel Občiansky zákonník chráni neinformovanú osobu. Občianske právo umožňuje spotrebiteľom až v lehote 10 rokov uplatniť právo na vydanie bezdôvodného obohatenia, ak dodávateľ konal so zlým úmyslom. Obchodné právo takúto možnosť neupravuje. Obdobné rozdiely so zásadne odlišnými dôsledkami sa týkajú aj ostatných dualisticky upravených inštitútov súkromného práva.

V celej škále dualisticky upravených inštitútov súkromného práva by sa malo použiť vždy obchodné právo vrátane regulácie inštitútu odstúpenia od zmluvy, s čím sa podľa odvolacieho súdu zásadne nedá súhlasiť. Spotrebiteľia napriek dôvere v objektívne právo zakotvené v kódexe o občianskych právach by sa museli podrobovať pomerne zložitejšiemu a vzdialenejšiemu obchodnému právu, ktoré oproti Občianskemu zákonníku zásadne zhoršuje ich postavenie.

Ustanovenie § 54 ods. 1 OZ preto treba podľa názoru odvolacieho súdu vykladať tak, že v prípade dualistickej právnej úpravy inštitútov súkromného práva sa na spotrebiteľské právne vzťahy nepoužije obchodné právo (Obchodný zákonník), ak aplikáciou konkrétnej zmluvnej podmienky by sa postavenie spotrebiteľa oproti občianskoprávnej úprave zhoršilo. Ustanovenie § 54 ods. 1 je dôsledkom transpozície čl. 8 smernice. Smernica síce nevyžaduje transpozíciu v prípade dualistickej úpravy inštitútov súkromného práva, no na druhej strane nebráni ani regulácii, akú predstavuje ustanovenie § 54 ods. 1 OZ a ktoré bráni akémukoľvek zhoršeniu postavenia spotrebiteľa oproti tomuto zákonu (rozumej Občianskemu zákonníku, § 54 ods. 1 OZ).

Odvolací súd nevidel dôvod na predloženie prejudiciálnej otázky, či sa smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách a zásady práva Spoločenstva týkajúce sa ochrany spotrebiteľa a rovnováhy zmluvných strán majú vykladať v tom zmysle, že bránia v prípade dualistickej právnej úpravy inštitútov súkromného tej právnej úprave, ktorá je určená predovšetkým pre podnikateľské prostredie a ktorá je v porovnaní s úpravou rovnakých inštitútov v Občianskoprávnom kódexe pre spotrebiteľa nevýhodnejšia.

Odvolací súd poznamenáva, že aj právna úprava v Občianskom zákonníku dopadá na obidve strany v súlade s princípom rovnosti, no je citlivejšia, zohľadňuje aspekt informovanosti spotrebiteľa, explicitne priznáva rovnaké práva aj ručiteľovi, garantuje efektívnejšie uplatnenie práva pri plynutí času pri

zlom úmysle veriteľa a pod. Nemožno prehliadnuť pritom fakt, že sú to predovšetkým dodávateľa, ktorí uplatňujú veci na súde. Spory vyvolané spotrebiteľmi sú len veľmi zriedkavé, a preto argument o obchodnom práve a rovnosti „pre všetkých“ je objektívne značne relativizovaný.

Iná vec je možnosť dojednania iných dôsledkov odstúpenia, a to priaznivejších pre spotrebiteľa. Napríklad typickým výhodnejším dojednaním oproti zrušeniu zmluvy od jej začiatku by bolo dojednanie s cieľom ponechať splátky nesplatenej časti úverových prostriedkov. Pre spotrebiteľa je výhodnejšie splácať istinu, ako jednorazovo vrátiť (spravidla už spotrebované) úverové prostriedky. Ustanovenie § 48 ods. 2 OZ teda pripúšťa dohodu aj o inom následku, než je zrušenie zmluvy s účinkami od začiatku (ex tunc). Odvolací súd preto preskúmal rozsudok aj vo vzťahu ku kvalite súdnej kontroly klauzuly o odstúpení od zmluvy.

Podľa čl. V bod 5 Všeobecných podmienok účinných od 1. 4. 2008, odstúpenie od zmluvy je potrebné vykonať formou doporučeného listu. Odstúpenie nadobúda účinnosť ku koncu kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bolo doručené oznámenie o odstúpení druhej zmluvnej strane. Ku dňu účinnosti odstúpenia je splatný celý dlh klienta voči žalobcovi. Odo dňa splatnosti dlhu je žalobca oprávnený účtovať klientovi úroky z omeškania vo výške 0,08% z dlžnej sumy za každý i začatý deň omeškania. Ďalej je žalobca tiež oprávnený požadovať od klienta úhradu nákladov spojených s vymáhaním pohľadávky vo výške stanovenej aktuálnym sadzobníkom poplatkov a platným právnym poriadkom, najmä požadovať zaplatenie poplatku za vyhotovenie a zaslanie upomienky a za vstup pohľadávky do vymáhania.

Ako vyplýva zo znenia zmluvnej podmienky o odstúpení, táto zmluvná podmienka nie je vyvážená a naopak spôsobuje hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. Navyiac je nejasná a nezrozumiteľná v kontexte s ostatnými zmluvnými podmienkami a objektívne zhoršuje postavenie žalovaného spotrebiteľa. Slovom zákona (§ 54 ods. 1 OZ) ide o „odchýlenie sa v neprospech spotrebiteľa“, ktoré jednostranne zvyhodňuje iba veriteľa, zachováva všetky jeho práva, ktorý veriteľ nielenže zmluvu vytvoril, ale aj právny úkon odstúpenia naplnil, aj keď mal na výber iné inštitúty súkromného práva.

Klauzula o odstúpení nie je ničím iným, ako poistením zachovania všetkých práv veriteľa vrátane úrokov a neprijateľných poplatkov len s ďalším zvyhodnením. Teda odstúpením od zmluvy veriteľ má zachované všetky svoje práva, spotrebiteľ žiadne.

Spotrebiteľovi v dôsledku odstúpenia zanikajú všetky práva a vzniká len povinnosť jednorazového plnenia vrátane úrokov a poplatkov, ktoré celé príslušenstvo si veriteľ zúčtuje netransparentným spôsobom do jednej istiny a ďalej úročí navýšenou sadzbou.

Z obsahu žaloby je evidentné, že žalobca si uplatňuje aj úroky, a to napriek tomu, že sa zmluva zrušila.

V rámci súdnej kontroly zmluvných podmienok sa musia posudzovať zmluvné podmienky spolu s konzekvenciami vyplývajúcimi s ostatných zmluvných podmienok (čl. 3 smernice „Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí“.

Paušálne uprednostnenie Obchodného zákonníka by malo na spotrebiteľov nepriaznivé následky hraničiace až s neprístupnosťou k občianskym právam, ktoré priznáva Občiansky zákonník na rozdiel od Obchodného zákonníka.

Judikatúra Súdneho dvora bráni, aby súd žalobcovi upravoval neprijateľnú zmluvnú podmienku do akceptovateľného znenia (C-618/10, cit. „Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, akou je článok 83 legislatívneho dekrétu 1/2007 o prepracovaní všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov a užívateľov a ďalších doplňujúcich zákonov (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) zo 16. novembra 2007, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje v prípade, že rozhodne o neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, doplniť uvedenú zmluvu tým, že zmení obsah tejto podmienky“.

Tunajší súd už judikoval definíciu neprijateľnej zmluvnej podmienky a takou je aj nedostatočne transparentné, či neurčité zmluvné ustanovenie cit. z rozsudku vo veci ..18Co 109/2011 „Odvolací súd zastáva názor, že neprijateľnou zmluvnou podmienkou je podmienka, ktorá vyvoláva v neprospech spotrebiteľa, ako slabšej zmluvnej strany, hrubú nerovnováhu. Znak neprijateľnej zmluvnej podmienky napĺňa nielen podmienka, ktorá je neprimeraná (napr. neprimeraná sankcia za porušenie záväzku spotrebiteľa), ale aj podmienka, ktorá je neurčitá alebo je v rozpore s „ratio legis“ zákonného ustanovenia, podľa ktorého bola dojednaná (napr. úroky z omeškania nad limit podľa nar. vl. 87/1995 Z.z.). Za neprijateľnú považuje odvolací súd aj zmluvnú podmienku, ktorá vyjadruje finančný záväzok spotrebiteľa za plnenie, ktoré mu po materiálnej stránke nie je dodané a slúži v skutočnosti záujmom dodávateľa (tzv. teória skutočného plnenia spomínaná najčastejšie v súvislosti s poplatkami v spotrebiteľských úverových vzťahoch)“.

Zástancovia favorizovania obchodnoprávnej úpravy presadzujú obchodnoprávnu úpravu odstúpenia od zmluvy aj s poukazom na ust. § 5 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch (nahradený zákonom č. 129/2010 Z.z.).

Odvolací súd však poukazuje na to, že uvedené ustanovenie presne odkazuje v súvislosti s odstúpením od zmluvy nie na Obchodný zákonník, ale na § 48 Občianskeho zákonníka (ide o zákonný dôvod odstúpenia od zmluvy spojený s viazanou zmluvou o predaji produktu). Je to evidentné z odkazovej poznámky pod čiarou (cit. zo zákona č. 258/2001 Z.z. (9) § 48 Občianskeho zákonníka). Zákonodarca neodkázal na ustanovenia Obchodného zákonníka, aj keď spotrebiteľskými úvermi sú aj úvery ako absolútne obchody.

Odvolací súd preto odmieta názor žalobcu, podľa ktorého na predmetnú spotrebiteľskú vec v časti o vadnosti právneho úkonu (odstúpenie od zmluvy) nedopadá právna úprava občianskeho práva.

Odvolací dôvod, že nebol vydaný rozsudok pre uznanie je právne bezvýznamný, predmetom apelačného prieskumu nebol rozsudok pre uznanie. Ak súd prvého stupňa nerozhodol rozsudkom pre zmeškanie, nepredstavuje to vadu konania, ktorá by mala dopad na vecnú správnosť rozsudku.

Vzhľadom na čas uzatvorenia zmlúv (2006 a 2008) je dôvodné aplikovať 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Odvolateľ v odvolaní poukazuje na § 13 zákona o spotrebiteľských úveroch, ktorý však takéto číselné označenie ustanovenia nemá. Zdá sa, že odvolateľ sledoval poukázať na zákon č. 129/2010 Z. z.. Ak by sa aj mal aplikovať tento zákon, s čím odvolací súd nesúhlasí, tak ust. § 13 predpokladá odstúpenie spotrebiteľa od zmluvy, ku ktorému podľa obsahu spisu nedošlo. Vzhľadom na uvedené aj táto námietka odvolateľa je neopodstatnená.

Za takejto situácie, keď odvolacie námietky odvolateľa sú neopodstatnené, odvolací súd postupom podľa § 219 O.s.p. napadnutý rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby a vo výroku o trovách konania ako vecne správny potvrdil.

O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 224 ods. 1 O.s.p. s poukazom na ust. § 142 ods. 1 O.s.p. a vychádzajúc zo zásady úspešnosti súd neúspešnému žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal a úspešným žalovaným trovy odvolacieho konania nevznikli a tomu zodpovedá aj výrok o náhrade trov odvolacieho konania účastníkov.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.